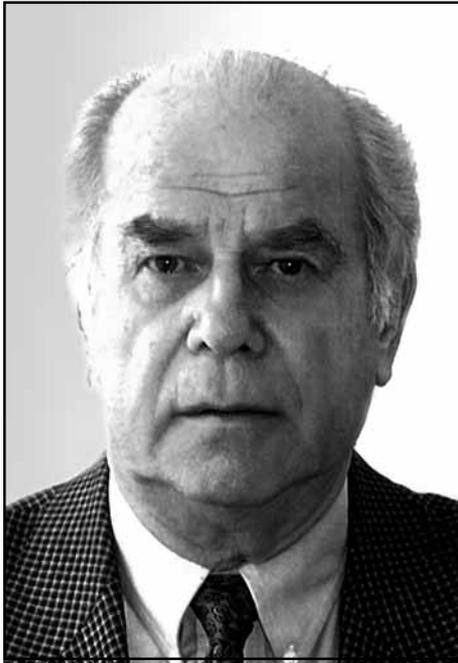

ЮВІЛЕЇ

Юрій Ілліч Кундієв

Минуло 80 років з дня народження та 55 років трудової діяльності Юрія Ілліча Кундієва — видатного вченого та організатора науки в галузі профілактичної медицини, визнаного лідера біотичного руху в Україні, директора Інституту медицини праці АМН України, доктора медичних наук, професора, академіка НАН та АМН України, члена-кореспондента Російської АМН, двічі лауреата Державної премії в галузі науки і техніки.

Народився Юрій Ілліч 2 жовтня 1927 року в селі Трояни Добровеличківського району Кіровоградської області. У 1951 році закінчив санітарно-гігієнічний факультет Київського медичного інституту ім. акад. О.О. Богомольця, отримав рекомендацію на наукову роботу і його за конкурсом було зараховано до аспірантури Київського НДІ гігієни праці та профзахворювань за спеціальністю «фізіологія праці».

Після закінчення аспірантури Ю.І. Кундієв назавжди поєднав свою долю з цим інститу-

том. У 1955 році він успішно захистив кандидатську дисертацію «Вплив різних станів кори головного мозку на м'язову працездатність людини».

Під впливом академіка Л.І. Медведя молодий науковець активно включився у розробку проблеми токсикології і гігієни застосування пестицидів, що стало основним напрямком його подальшої наукової діяльності. На той час Ю.І. Кундієв очолював лабораторію індивідуальних захисних засобів. У 1963 році його було затверджено на посаді заступника директора інституту з наукової роботи, а з 1964 року він очолив інститут. У 1967 році захистив докторську дисертацію «Гігієнічне значення всмоктування фосфорорганічних пестицидів крізь шкіру». У 1969 році йому присвоєно звання професора за фахом «гігієна і профзахворювання», у 1977 році — звання Заслужений діяч науки УРСР. У 1974 році його обрано членом-кореспондентом АН УРСР.

Юрій Ілліч Кундієв — видатний вчений-гігієніст, широко відомий у світі. За 55 років трудової діяльності він збагатив науку здобутками першорядного значення. Високо оцінено визначний внесок у розробку ряду пріоритетних проблем та нових наукових напрямків медицини праці, токсикології та медичної екології. З його ім'ям пов'язані фундаментальні дослідження механізмів всмоктування хімічних речовин (пестицидів) крізь шкіру, розробка принципів та методів оцінки резорбтивної дії отруйних речовин, удосконалення методів профілактики. Ю.І. Кундієв багато зробив для розвитку гігієни праці в сільськогосподарському виробництві, для вивчення епідеміології професійних захворювань. Теоретичні та експериментальні розробки, виконані під його керівництвом, знайшли широке впровадження у вирішенні конкретних завдань прикладного характеру, що мають загальнодержавне значення. Зокрема, з його участю створена та успішно розвивається система санітарного законодавства України в галузі гігієни праці, основні здобутки наукових досліджень використані при обґрунтуванні закону України «Про санітарно-епідеміологічне

благополуччя», розробці понад 200 гігієнічних нормативів та регламентів.

Ю.І. Кундієв був активним учасником ліквідації катастрофи на ЧАЕС. За його ініціативою у 1986 році розпочиналися роботи, результати яких мали важливе значення для збереження здоров'я населення і працюючих у процесі ліквідації катастрофи, зокрема обґрунтування негайної зупинки діяльності льонопереробних підприємств на забрудненій території, оцінка забруднення свинцем та його впливу на здоров'я. З перших днів аварії Ю.І. Кундієв, а разом з ним всі вчені інституту обґрунтували концепцію комбінованої дії на здоров'я населення суми факторів: радіонуклідів, а також свинцю, пестицидів, стресу, яка пізніше була офіційно визнана правильною. Були розроблені гігієнічні вимоги до тракторів Т-150 для роботи в районах з підвищеним рівнем вмісту радіонуклідів у ґрунті.

У 1996 році розпочалося спільне українсько-американське епідеміологічне дослідження радіаційної катаракти у ліквідаторів аварії на ЧАЕС (UACOS). Керівником цього широкомасштабного проекту від української сторони був Ю.І. Кундієв. Результати цього дослідження мають винятково важливе значення для розвитку радіаційної офтальмології та радіаційної гігієни.

Загальний науковий доробок Ю.І. Кундієва, що знайшов відображення більш як у 500 наукових публікаціях, серед яких 28 монографій, складає суттєвий внесок до наукового надбання України.

Створене ним разом з академіком Л.І. Медведем керівництво «Гігієна праці в сільськогосподарському виробництві» у 1982 році було відзначено премією АМН СРСР ім. Ф.Ф. Ерісмана.

За створення підручника «Загальна гігієна», виданого видавництвом «Вища школа» у 1996 році та у 2002 році, за цикл робіт «Важкі метали як небезпечні для людини забруднювачі довкілля України: медико-екологічні дослідження, обґрунтування та досвід впровадження профілактичних заходів» Ю.І. Кундієв був удостоєний Державних премій у галузі науки і техніки України.

Під керівництвом Ю.І. Кундієва підготовлені й успішно захищені понад 48 докторських і кандидатських дисертацій. Багато його учнів очолюють інститути, лабораторії, завідують кафедрами.

Ю.І. Кундієв — член Постійного Комітету експертів ВООЗ з безпечного застосування пестицидів, Національний кореспондент ЮНЕП Кемікалс, член бюро Європейського форуму з біоетики. Його вважають одним із засновників Відділення проблем медицини Національної академії наук України (1990 рік) та Академії медичних наук України (1993 рік). З 1990 по 1995 рік він академік-секретар названого відділення; у даний час є радником Президії НАН України і Віце-президентом АМН України, Головою Комісії з біоетики при Кабінеті Міністрів України.

Його внесок у розвиток гігієнічної науки високо оцінено у ряді країн світу — Ю.І. Кундієв обраний Почесним членом Чехословацького медичного товариства ім. Яна Е. Пуркінє, Товариства медицини праці Польщі, Товариства гігієни і охорони праці Німеччини. У 1983 році його було нагороджено Почесним Золотим знаком товариства німецько-радянської дружби, а в 1986 році — Почесною грамотою Союзу радянських товариств дружби і культурних зв'язків із закордонними країнами.

З активною участю Ю.І. Кундієва постійно проводиться велика науково-організаційна робота з планування та координації наукових досліджень, адже він очолює Проблемну комісію МОЗ та АМН України «Гігієна праці та профзахворювання», є заступником Голови Наукової ради при Президії АМН України з теоретичної та профілактичної медицини, членом Вченої ради МОЗ України.

Упродовж багатьох років Юрій Ілліч був членом Головної редколегії Української радянської енциклопедії, співредактором розділу «Гігієна» Великої медичної енциклопедії. Останнім часом тісно співпрацює з Головною редакцією у створенні Енциклопедії сучасної України. Він є членом редколегій багатьох міжнародних часописів, таких як «International

Journal of Occupational Medicine and Environmental Health» (США), «International Journal of Occupational and Environmental Health» (Польща), «Медицина труда и промышленная экология» (Російська Федерація), а також провідних періодичних українських медичних видань — «Врачебное дело», «Журнал Академії медичних наук», «Діагностика і лікування». В 2005 р. за його ініціативою було засновано новий часопис «Український журнал з проблем медицини праці», головним редактором якого і став Ю.І. Кундієв. За його редакцією було надруковано цілу низку посібників, книг та 35 випусків міжвідомчої збірки «Гігієна праці».

З 1996 р. по теперішній час Ю.І. Кундієв є активним учасником переговорного процесу з Роттердамської конвенції стосовно заборони торгівлі високотоксичними речовинами, зокрема небезпечними пестицидами.

У 2006 р. ЮНІСЕФ відзначила Ю.І. Кундієва за особистий видатний внесок та відданість справі захисту прав дитини в Україні.

Останнім часом Юрій Ілліч продовжує вдало поєднувати наукову, науково-організаційну роботу з активною громадською діяльністю. Починаючи з 1971 р. його обирають першим заступником голови Правління Українського і головою Київського міського і обласного наукових Товариств гігієністів і санітарних лікарів. Кундієв є членом Українського міжнародного Комітету з питань науки і культури НАН України, членом Президії Федерації вчених України. З 1991 р. очолює Товариство дружби «Україна—США», входить до складу комісії України в справах ЮНЕСКО.

Вагомий особистий внесок Ю.І. Кундієва в розвиток медичної науки, розробку і впровадження засобів масової профілактики захворювань, активна участь у роботі багатьох міжнародних організацій (ВООЗ, МОП, ЮНЕП, ЮНІСЕФ та ін.), а також його громадська діяльність були гідно оцінені державою: в 1971 р. науковця нагороджено орденом Трудового Червоного Прапора, в 1977-му присвоєно звання Заслужений діяч науки

УРСР, в 1986-му нагороджено орденом Дружби народів, а в 2002 р. — орденом України «За заслуги» III ступеня.

Очолуваний Ю.І. Кундієвим Інститут медицини праці АМН України є нині однією з провідних наукових гігієнічних установ України, центром, що співпрацює з ВООЗ.

У складних умовах перехідного періоду Інститут ефективно реалізує свій високий науковий потенціал, продовжує розвивати традиції української школи гігієністів.

Юрій Ілліч Кундієв, як і раніше, активно творчо працює. Останнім часом особливу увагу приділяє вихованню молодих науковців, всіляко підтримує їх, надає можливості для самостійної творчої роботи, вбачаючи у цьому запоруку майбутнього розвитку гігієнічної науки. Йому притаманна висока працездатність, захопленість справою, відчуття нового, вимогливе ставлення до себе і свого оточення, принциповість, доброзичливість, скромність. Саме ці риси характеру здобули Юрію Іллічу авторитет і пошану. Для нього вирішальне значення має добре ставлення колег та друзів. Незважаючи на труднощі, що виникали на його життєвому шляху, він залишається оптимістом.

З нагоди ювілею щиро вітаємо Юрія Ілліча і бажаємо йому міцного здоров'я та довгих років творчої наукової праці.

Колектив ДУ Інститут медицини праці АМН України

Колектив ДУ Інститут медичної радіології ім. С.П. Григор'єва АМН України

Юрій Панасович Зозуля

У грудні 2007 року відзначив своє 80-річчя та 57 років наукової і лікувальної роботи всесвітньо відомий видатний вчений-нейрохірург, громадський діяч, директор Державної установи «Інститут нейрохірургії ім. акад. А.П. Ромоданова АМНУ», Заслужений діяч науки і техніки України, професор, член-кореспондент НАН і академік АМН України, двічі лауреат Державної премії Юрій Панасович Зозуля.

Він народився 23 грудня 1927 року у Вінниці. З золотою медаллю закінчив школу, з відзнакою — Вінницький медичний інститут.

У 50-х роках у Києві створювався перший в Україні і єдиний за профілем і на сьогоднішній день, інститут нейрохірургії. Його перший директор, академік Олександр Іванович Арутюнов, набрав найбільш здібних випускників для нового закладу, серед яких був і Юрій Зозуля. Цим Юрій Панасович завдячує своєму першому вчителю-наставнику, академіку Пилипу Миколайовичу Сіркову, який помітив талановитого студента. Його уроки академік Ю.П. Зозуля проніс через усе своє життя.

Починаючи з 1950 року Юрій Панасович пройшов шлях від клінічного ординатора,

молодшого (1952), старшого наукового співробітника (1953), керівника відділу нейроонкології (1956), виконувача обов'язків головного лікаря (з 1956), заступника директора з наукової роботи (1964) до директора цього провідного в Україні нейрохірургічного закладу (1993).

У 1953 році Ю.П. Зозуля захистив кандидатську дисертацію на тему: «Клиническое и экспериментальное обоснование комбинированного лечения туберкулом задней черепной ямки», а у 1966 році й докторську: «Кровоснабжение опухолей полушарий головного мозга и наблюдаемые при них изменения мозгового кровообращения».

Хірург Ю.П. Зозуля щедро обдарована людина. Його майстерність відшліфована копіткою важкою роботою, великим досвідом, нескінченними тренуваннями. Його операції, технічно найскладніші, вимагали особливого вміння, і були доступні не всім нейрохірургам та, як правило, збирали хірургічну аудиторію.

Основні напрямки наукових розробок Юрія Панасовича — це нейроонкологія, вивчення біомолекулярних та генетичних механізмів розвитку пухлин мозку, клінічна патофізіологія мозкового кровообігу, судинна нейрохірургія, проблеми нейротрансплантації, розробка методів мініінвазивних хірургічних втручань при різних видах патології головного та спинного мозку.

Важливим науковим здобутком Ю.П. Зозулі є розробки в галузі нейрохірургії, що стосуються проблем патофізіології мозкового кровообігу при пухлинних і судинних захворюваннях головного мозку, розробки найефективніших методів діагностики та хірургічного лікування різних видів патології нервової системи. Він один із перших започаткував впровадження мікрохірургічної технології в нейрохірургію, що помітно збільшило можливості та підвищило ефективність оперативних втручань у важкодоступних базальних відділах мозку. Під керівництвом Ю.П. Зозулі розроблені методи хірургічного лікування менингіом краніобазальної локалізації, невринома слухового нерва, краніофарингіом, проведені дослідження та розроблені методи реваскуляризації при ішемічних інсультах.

Коло наукових інтересів Юрія Панасовича широке і багатогранне, проте особливе місце в його наукових розробках посідають проблеми судинної нейрохірургії, відображені в монографіях «Мозговое кровообращение при опухолях полушарий головного мозга» (1972), «Сосудистая нейрохирургия» (1990), «Спинальные сосудистые опухоли и мальформации» (2002), а також питання нейроонкології, розкриті у багатьох монографіях: «Метастатические опухоли головного мозга» (1973), «Опухоли зрительного бугра и подкорковых узлов головного мозга» (1977), «Краниорбитальные опухоли» (1988), «Справочник по онкологии» — гл. 10. «Опухоли центральной нервной системы» (2000), «Глиомы головного мозга» (2007).

Академік Ю.П. Зозуля був координатором розробок хірургічного лікування наслідків запальних процесів та аномалій розвитку головного і спинного мозку, больових спондилогенних синдромів, уражень черепно-мозкових і периферичних нервів, дитячого церебрального паралічу. Для лікування вказаної патології нервової системи ефективно застосовуються сучасні мікрохірургічні технології, методи лазерної, внутрісудинної, ендоскопічної, стереотаксичної нейрохірургії, а також комбіновані методи лікування із застосуванням гормональних, хемотерапевтичних, імунологічних та протибольових засобів. Наукові дослідження за цими напрямками знайшли відображення в багатьох монографіях, останні з яких «Антиоксидантні властивості природних сполук в умовах впливу іонізуючого випромінювання» (2001), «Нейрогенная дифференцировка стволових клеток» (2005), «Хирургическое лечение нейрокомпрессионных пояснично-крестцовых болевых синдромов» (2006).

У 1996 році за велику організаційну роботу і цикл праць щодо впровадження нових методів діагностики та мікрохірургічного лікування пошкоджень периферичної нервової системи Ю.П. Зозулю удостоєно Державної премії України в галузі науки і техніки. У 2001 році за цикл робіт з розробки та використання лікворощунтуючих систем його вдруге відзначено такою премією. В той же час у 1999 році за кілька робіт, присвячених вивчен-

ню окисно-відновних та антиоксидантних процесів при ураженнях центральної нервової системи, Юрію Панасовичу присуджено премію ім. О.О. Богомольця Президії НАН України.

Сьогодні Ю.П. Зозуля керує розробкою перспективних фундаментальних і прикладних досліджень з різних наукових напрямків у нейрохірургії, зокрема й нових технологій у цій галузі: нарощування дофамінергічних нейронів із стовбурових клітин головного мозку ембріонів свавців для лікування рухових порушень при нейродегенеративних захворюваннях ЦНС, вивчення імуномодуючої активності стовбурових нейроклітин; використання генних технологій у лікуванні експериментальної черепно-мозкової травми. В нейроонкології це — вивчення біомолекулярних та генетичних змін гліальних і сполучнотканинних внутрічерепних пухлин; розробка комбінованих методів лікування гліом головного мозку та його гормонозалежних і гормоноактивних пухлин; при судинній патології головного мозку — розробка реконструктивних операцій при внутрічерепних аневризмах та артеріо-венозних мальформаціях; при ураженнях спинного мозку та хребта — удосконалення пункційної вертебропластики, технології протезування міжхребцевих дисків рухомими протезами, порталних ендоскопічних операцій при дискогенних попереково-крижових радикулітах та методів відновного лікування компресійних уражень периферичних нервів; використання телекомунікаційних систем — розробка сучасних інформаційних технологій та програмних засобів для скринінгтестування здоров'я населення; створення системи інтегрованої діагностики із застосуванням магнітно-резонансних, рентгенівських та однофотонних емісійних томографічних методів.

Юрію Панасовичу притаманні новаторський підхід, вміння передбачати, знаходити і впроваджувати все найновіше у галузі нейронаук. Це стосується як наукових розробок, так і практичних технологій. Слід сказати про його постійне намагання забезпечити інститут найсучаснішою діагностичною і нейрохірургічною технікою. Завдяки цьому сьогодні тут працюють найсучасніші томографи — комп'ютерний

та магнітнорезонансний, ангиографічний комплекс, однофотонний емісійний комп'ютерний томограф, апарати ультразвукової доплерографії. Мрією, для втілення якої Юрій Панасович не шкодує зусиль, є організація нового нейрорадіохірургічного відділення.

Разом з академіком А.І. Арутюновим та академіком А.П. Ромодановим Ю.П. Зозуля очолив українську нейрохірургічну школу, яку продовжує удосконалювати, свій багатий науковий і практичний досвід щедро передає учням. Підсумком багаторічної роботи Юрія Панасовича є підготовка 27 кандидатів та 18 докторів наук. Саме тут розкрився його талант як наукового керівника, вченого, педагога, що залучає найкращі, найсучасніші досягнення медико-біологічних наук для розкриття механізмів розвитку патологічних процесів у нервовій системі і подальшого розв'язання проблем нейрохірургії. Серед дисертаційних робіт, виконанням яких керував Ю.П. Зозуля, 23 присвячені проблемам нейроонкології, 15 — судинній патології, 2 — впливові іонізуючої радіації на нервову систему, 5 — патології хребта і спинного мозку та периферичної нервової системи.

Перу Юрія Панасовича належать 560 наукових праць, зокрема 19 монографій, він має 31 авторське свідоцтво.

Важливим розділом діяльності Ю.П. Зозулі є його постійна державна і громадська робота. Він віце-президент АМН України, голова Наукової ради з клінічної медицини АМН України, Голова комісії з атестації лікарів у закладах АМН України, член Експертної ради з питань науки та науково-технічної політики при Кабінеті Міністрів України, Науково-технічної ради Міністерства України з питань надзвичайних ситуацій, Вищої експертної ради Міністерства освіти і науки, координаційної ради з напрямку «Новітні біотехнології, методи діагностики та лікування захворювань» при Міністерстві освіти і науки, член Президії вченої ради Міністерства охорони здоров'я України, президент Української асоціації нейрохірургів, член Всесвітньої та Європейської асоціації нейрохірургів, почесний член Асоціації нейрохірургів Російської Федерації, головний редактор «Українського нейрохірургічного

журналу», член редколегії «Журналу Академії медичних наук» та інших 10 вітчизняних і закордонних наукових медичних часописів, зокрема «Вопросы нейрохирургии».

Цій невтомній людині присвоєно звання Заслужений діяч науки і техніки (1978 р.), його нагороджено 3 орденами і 5 медалями, а також Почесними грамотами Президії Верховної Ради України (1982, 2005).

Юрій Панасович постійно проводить велику науково-організаційну роботу з планування та координації наукових досліджень як голова проблемної комісії МОЗ та АМН України «Нейрохірургія».

Науковець став першим президентом Української асоціації нейрохірургів, яка об'єднує таких фахівців України та представників суміжних професій і авторитет якої зростає з кожним роком. Українська асоціація нейрохірургів прийнята до Європейської та Всесвітньої асоціації нейрохірургів, а Юрій Панасович входить до складу Виконавчого Комітету цих асоціацій. Як президент Української асоціації нейрохірургів він докладає багато зусиль для підняття рівня її авторитету цієї організації.

Юрій Панасович людина високої культури, енциклопедичних знань, відточеного до філігранності практичного хірургічного вміння. Йому властива висока працездатність, принциповість, вимогливе ставлення до себе і свого оточення, притаманні доброта, уважне і доброзичливе ставлення до людей, прагнення стати в нагоді всім, хто потребує його допомоги.

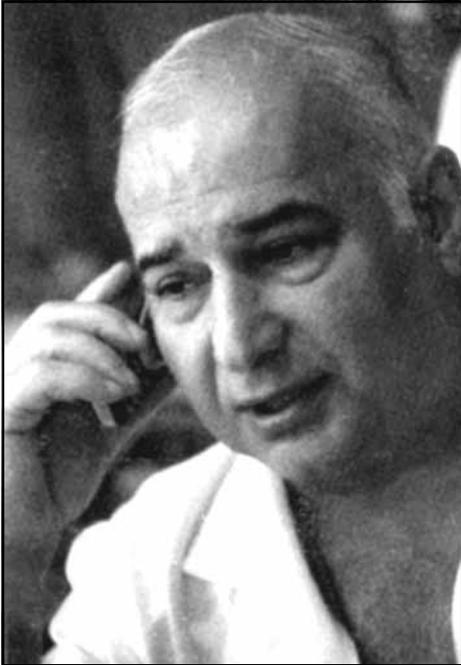
Визнаний лідер українських нейрохірургів, академік Ю.П. Зозуля зустрічає свій ювілей при повній фізичній, професійній і творчій активності.

З нагоди ювілею нейрохірурги України та наукова громадськість сердечно вітають Юрія Панасовича і бажають йому міцного здоров'я, довгих років повноцінного життя та наснаги.

Колектив ДУ Інститут нейрохірургії ім. акад. А.П. Ромоданова АМН України

Колектив ДУ Інститут медичної радіології ім. С.П. Григор'єва АМН України

Михайло Іванович Давидов

Академік РАН Михайло Іванович Давидов народився 60 років тому у Конотопі Сумської області. Закінчив Суворівське училище, 3 роки служив у повітряно-десантних військах, а тоді взяв і різко змінив свою долю — пішов у медінститут. І сьогодні колеги називають його «Паганіні хірургії».

У Росії і за її кордонами М.І. Давидов відомий як видатний учений, що присвятив свою наукову і практичну діяльність розробці нових і вдосконаленню існуючих методів лікування онкозахворювань. Його здобутки найчастіше характеризуються одним визначенням: «вперше у практиці онкохірургії». Це стосується операцій з пластикою порожнистої вени, аорти, легеневої артерії, методики хірургічного лікування пухлин верхньої апертури торакса. Він розробив і з успіхом здійснив комбіновану резекцію стравоходу з циркулярною резекцією і пластикою трахеї при раці стравоходу, ускладненому стравохідно-трахеальною норичею. Михайло Іванович збагатив арсе-

нал бронхо-ангіобронхопластичної хірургії, став одним із перших авторів методики хірургічного лікування пухлин верхньої апертури торакса.

М.І. Давидов — директор НДІ клінічної онкології РОНЦ, директор ДУ РОНЦ ім. М.М. Блохіна, керівник проекту технічного переоснащення Центру, заслужений діяч науки Російської Федерації, лауреат державної премії РФ у галузі науки і техніки, кавалер Ордена Почета, член Міжнародної колегії хірургів, Американського і Європейського хірургічного товариств, член правління Московського онкологічного товариства, дійсний член РАН, президент Російської академії медичних наук, директор інституту, що оперує найбільше серед своїх колег — щодня він виконує 2–3 операції, не вагаючись оперує хворих із серйозними ускладненнями — тих, що перенесли інсульт, інфаркт, а також діабетиків. І в будь-якому випадку в його пацієнтів мінімальна кількість рецидивів раку.

Йому є що сказати молоді. Під керівництвом М.І. Давидова захищено 44 кандидатські і 20 докторських дисертацій. Його перу належать понад 300 наукових публікацій, зокрема 3 монографії, та створено 6 науково-методичних фільмів.

Вітаючи шановного ювіляра із 60-річчям щиро зичимо йому незмінних успіхів у його благородній справі, здоров'я і нових творчих звершень.

Українське товариство радіаційних онкологів

Колектив ДУ Інститут медичної радіології ім. С.П. Григор'єва АМН України